

Gullkronene naturreservat

Store og Lille Gullkrone ligger som oaser i åkerlandskapet, med vekstforhold som minner om edelløvsogger lenger sør i Europa. Skogene har en variasjon og frodighet som er sjelden for Norge.

Gullkronene er en del av et meget gammelt kulturlandskap. Vikingtidens kongsgård Sæheimr (Sem) skal ha ligget her. En rekke gravhauger vitner om bosetting i jernalder og vikingtid. Mest imponerende er Ratsebu Høi, den gang godt synlig fra sjøen. For tusen år siden gikk Byfjorden langt inn mot Gullkronene.

Fra 1670-årene ble store dimensjoner av eik fremelsket i Gullkronene og sendt til skipsbygging i Danmark. I 2010 ble det på nytt felt en stor eik i skogen, denne gang til bruk som kjølstokk i en fullskala kopi av Osebergskipet.

FAKTA

Naturreservatet ble opprettet i 1980. Det er 274 dekar stort. Allerede i 1948 ble fuglelivet i Gullkronene fredet.

◀ Gullkronene minner om edelløvsogger på langt sørligere breddegrader.

Humle ble plantet i Lille Gullkrone, og har senere spredt seg i reservatet. ▼

I Gullkronene finnes alle de norske edelløvtrærne; ask, bok, lind, eik, hassel, lønn, svartor og alm. Alle trinn i syklusen, fra unge trær til morkne stammer på skogbunnen, er til stede. Til sammen gir dette grunnlag for et stort mangfold av plante- og dyrearter.

Rundt 400 sopparter er kjent fra Gullkronene. Over halvparten vokser på levende og døde trær, stubber og greiner. Omkring 60 er sjeldne eller utrydnings-truede. Området er velkjent for botanikere, som helt fra 1880-årene har gjort innsamlinger her.

Safrankjuka er en meget sjelden sopp som vokser på grove, eldgamle eller døde eikestammer. Det første norske funnet er fra Gullkronene i 1883. Neste gang den ble funnet her var i 1995. Den synlige delen av soppens vokser frem sommerstid, og tørker inn utover høsten. Inne i stammen kan den leve et skjult, mangeårig liv som en vev av fine tråder.

I 1831 ble det anlagt en humlegård i Lille Gullkrone. Som smakstilsetning ved ølbrygging ble planten på den tiden høstet fra tallrike humlehager nord til Lofoten. I dag setter viltvoksende humle sitt tydelige preg på svartorskogen i Store Gullkrone. Den visner ned om høsten, men klatrer høyt i busker og trær i løpet av en sesong, opptil 18 cm i døgnet er målt.

I Gullkronene finnes mange av edelløvsskogens fuglearter. Her er både bøk-sanger, munk, hagesanger og gulsanger. Hullrugere som kaie, skogdue, spetter og meisefugler er også typiske. Skogen har dessuten en rik insektfauna, spesielt knyttet til hule trær og død ved.

Skogen i Gullkronene er utviklet gjennom skjøtsel i århundrer. For å opprettholde skogens karakter og egenart, må den fortsatt skjøttes aktivt. Viktige tiltak er å fremelske store, gamle trær og hindre videre spredning av bok.

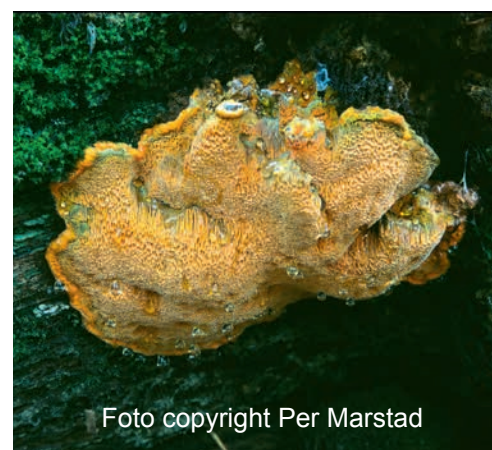

Foto copyright Per Marstad

Safrankjuka er en svært sjelden sopp som vokser på gamle eikestammer. ▲

Skjøtsel er helt nødvendig for at Gullkronene skal bevare sitt opprinnelige preg. ▼

